

Анализ и оптимизация на софтуерни приложения

Александър Пенев

Васил Василев

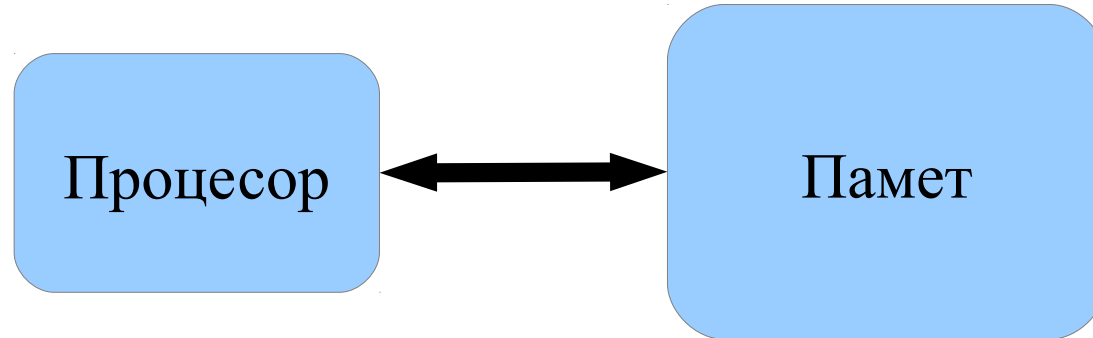
Йерархия на паметта

Съдържание

- ❖ Фон Нойманова архитектура
- ❖ История на оперативна памет
- ❖ Архитектура на DRAM
- ❖ Памет на много нива
- ❖ Кеш памети
- ❖ Кеш с директна асоциативност
- ❖ Кеш с множествена асоциативност
- ❖ Кеш с пълна асоциативност
- ❖ Примери

Тясно гърло при комуникацията

Производителността на високо-скоростните компютри обикновено е ограничена от *пропускателната способност и латентността*

- ❖ Латентност

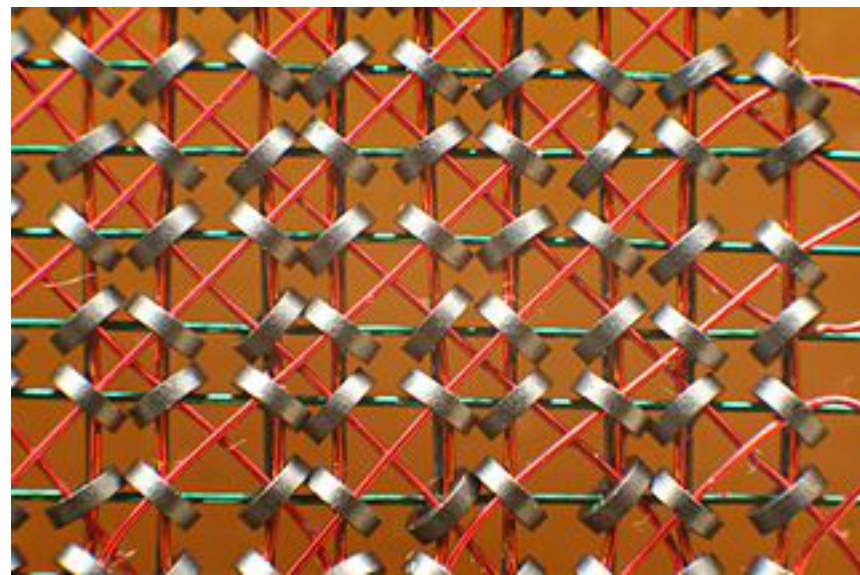
Времето за достъп до паметта >> Времето на цикъл на процесора

- ❖ Пропускателна способност

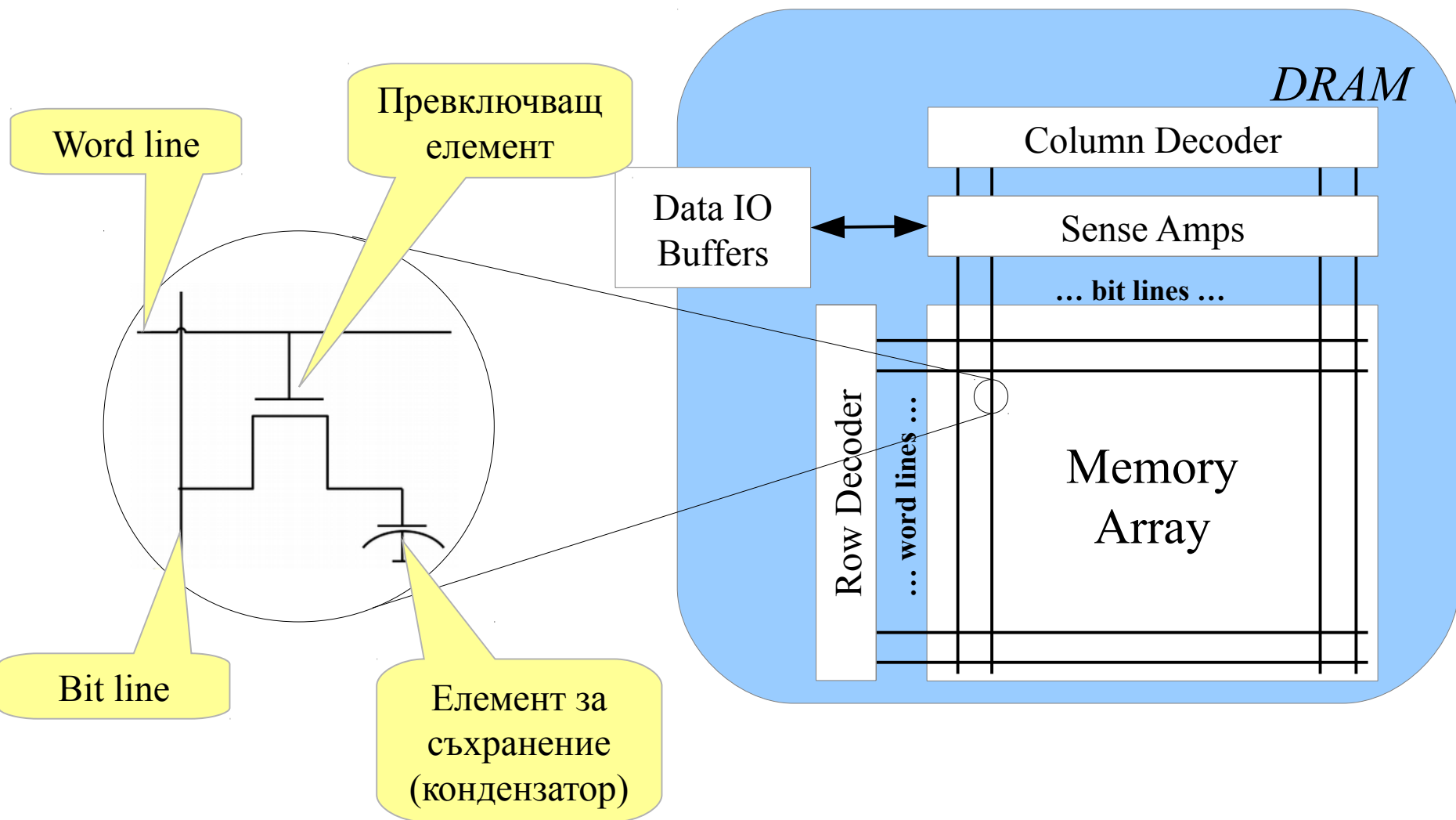
Максималният брой достъпи за единица време

Core Memory

- ❖ Първата надеждна оперативна памет
- ❖ Предшественик на съвременната памет с произволен достъп (RAM)
- ❖ Битовете съхранени на магнетизирани ядра свързани в двумерна мрежа
- ❖ Използваше се до скоро в совалките на космическата програма на NASA

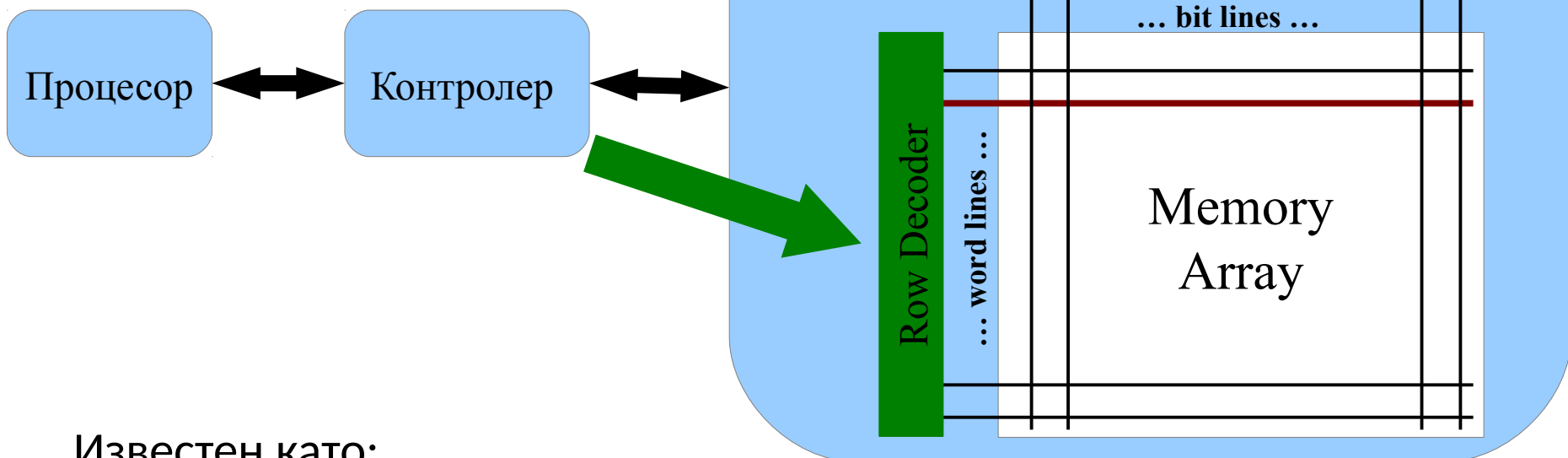

Памет от полупроводници. RAM

Протокол за достъп до DRAM

Колко бързо мога да достъпя ред данни, считано от заявката до презареждането

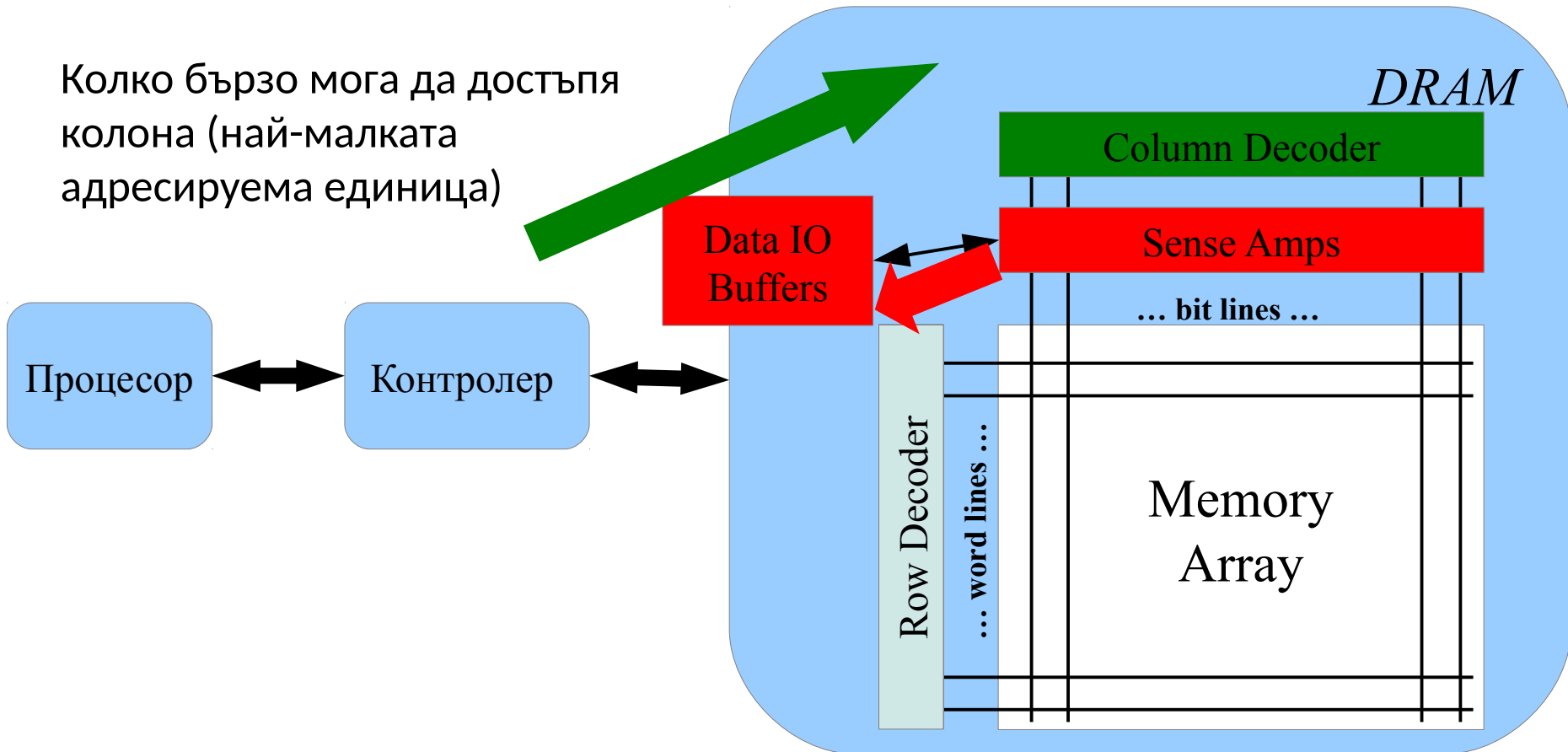

Известен като:

- ❖ Open a DRAM Page/Row или
- ❖ ACT (Activate a DRAM Page/Row)
- ❖ RAS (Row Access Strobe)

Протокол за достъп до DRAM

Колко бързо мога да достъпя колона (най-малката адресируема единица)

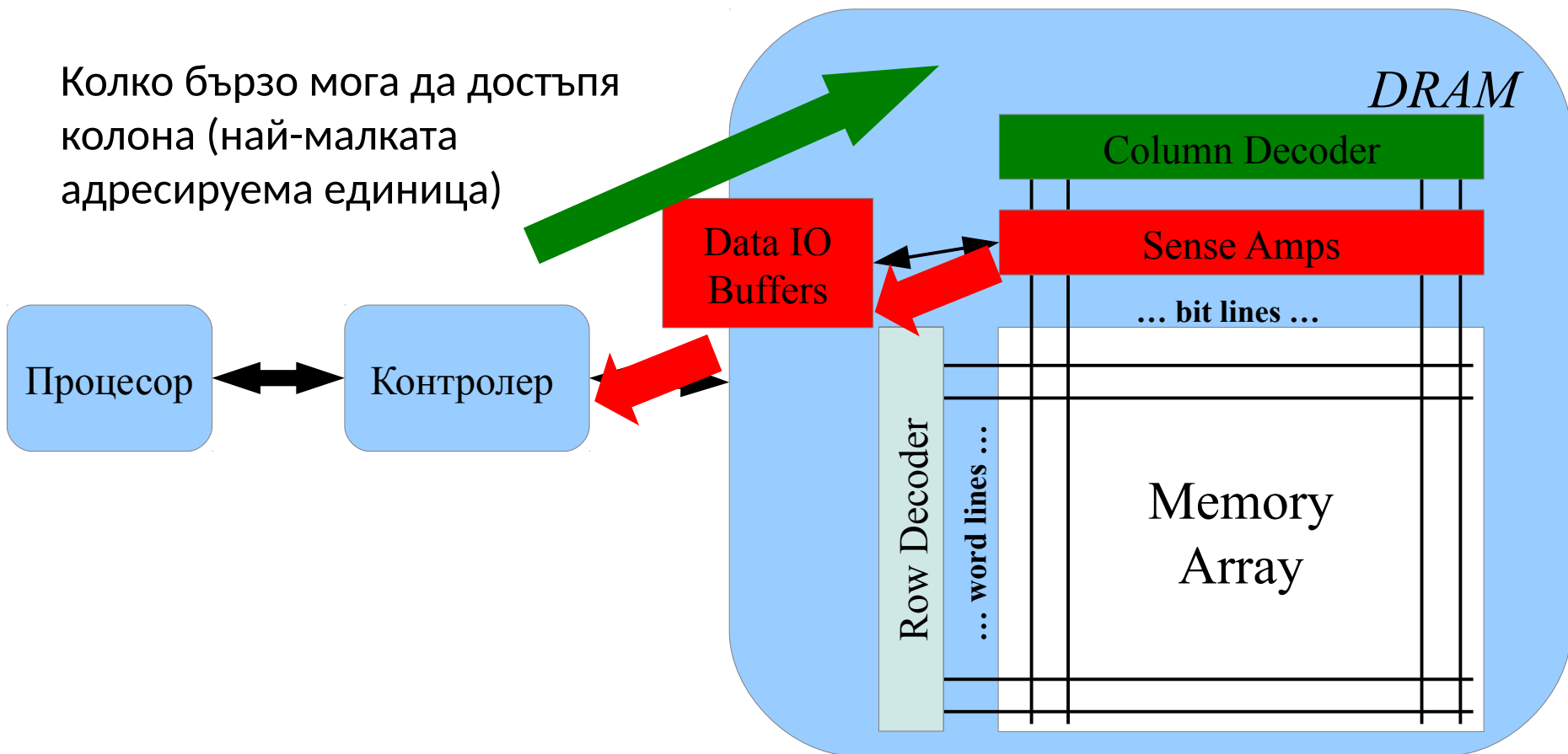

Известен като:

- ❖ READ Command
- ❖ CAS (Column Access Strobe)

Протокол за достъп до DRAM

Колко бързо мога да достъпя колона (най-малката адресируема единица)

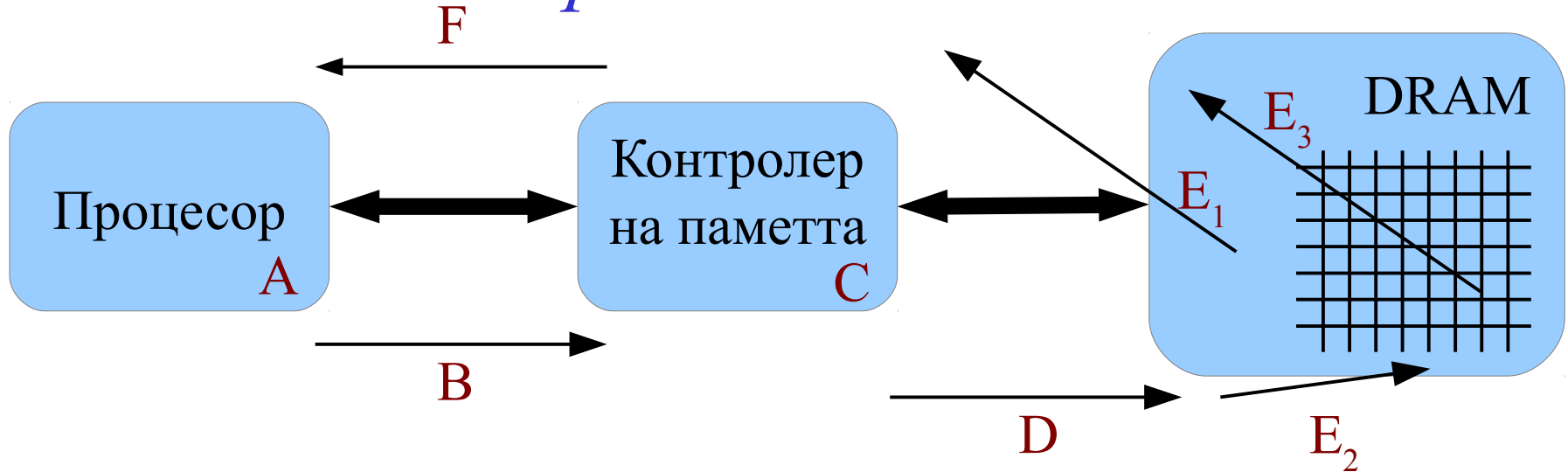

Известен като:

- ❖ CAS (Column Access Strobe)

Латентност при DRAM

A: Транзакцията може да бъде забавена в опашката

B: Транзакцията се изпраща до контролера

C: Транзакцията се конвертира до последователност от команди (може да има опашка)

D: Командите се изпращат до DRAM модула

E₁: Има нужда от **CAS** или

E₂: Има нужда от **RAS + CAS** или

E₃: Има нужда от **PRE + RAS + CAS**

F: Транзакцията се връща на процесора

$$\text{Латентност} = A + B + C + D + E + F$$

Действие на DRAM

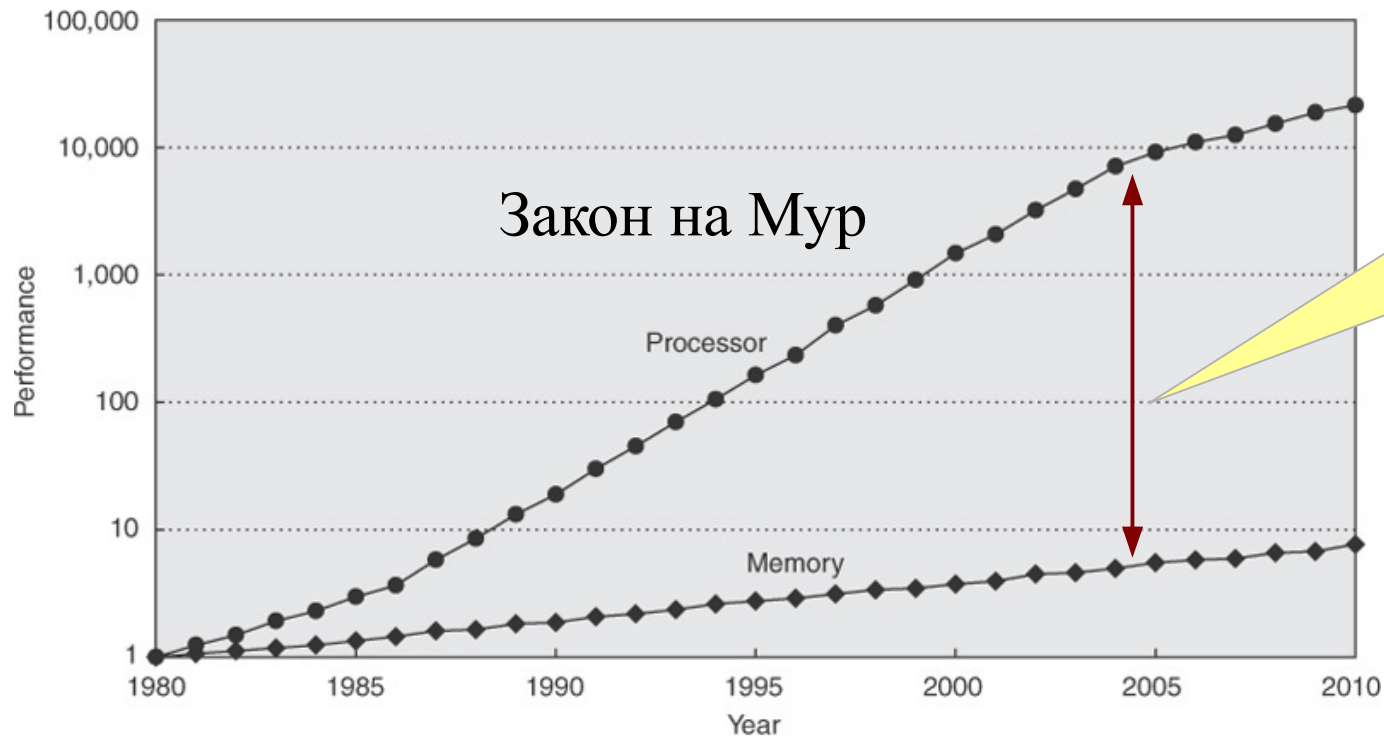
Три стъпки при четене/запис от дадена банка

- ❖ **Достъп до ред (RAS)**
  - ❖ Декодира адреса на реда, активира адресирания ред (често множество kV на ред)
  - ❖ Бит линиите споделят заряда с клетката за съхранение
  - ❖ Малка промяна в напрежението засечена от усилвателя маркира (latch) целия ред от битове
  - ❖ Усилвателят кара бит линиите да презаредят клетката
- ❖ **Достъп до колона (CAS)**
  - ❖ Декодира се адреса на колоната, за да събере малък брой маркирани битове (4, 8, 16, 32, зависещ от DRAM пакета)
  - ❖ При четене изпратените клетки се изпращат на изходните пинове
  - ❖ При запис се презареждат маркираните битове с желаната стойност
  - ❖ Може да има много достъпи до колони без друг достъп до ред (burst mode)
- ❖ **Презареждане (Precharge)**
  - ❖ Зарежда бит линиите с междинна стойност преди следващ RAS

При модерните памети всяка стъпка отнема около 20 ns

Производителност

Нараства с
около 50%
годишно!

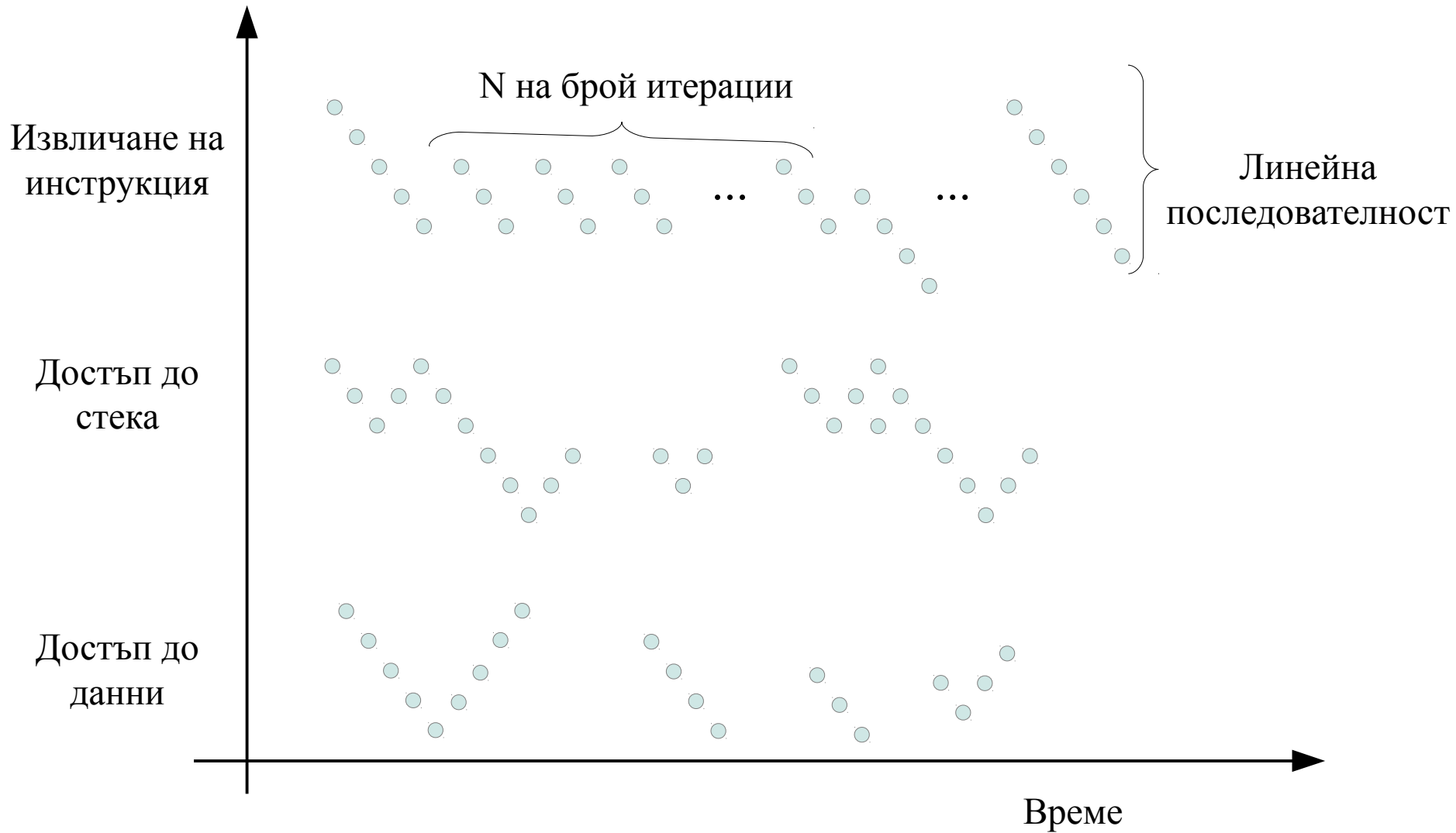
Памет на много нива

Идея: Прикриване на латентността чрез малки, бързи памети, наречени кешове

Кешовете са механизъм за прикриване на латентността, който се базира на емпиричното наблюдение, че начинът на достъп до паметта от процесора е добре предвидим.

Често срещани шаблони за достъп

Предвидими шаблони за достъп

Две предвидими свойства на достъпа до паметта

- ❖ **Времева локалност (Temporal Locality)**

Ако се достъпи даден адрес, то е много вероятно да се достъпи пак в близко бъдеще

- ❖ **Пространствена локалност (Spatial Locality)**

Ако се достъпи даден адрес, то е много вероятно околните адреси да се достъпват в близко бъдеще

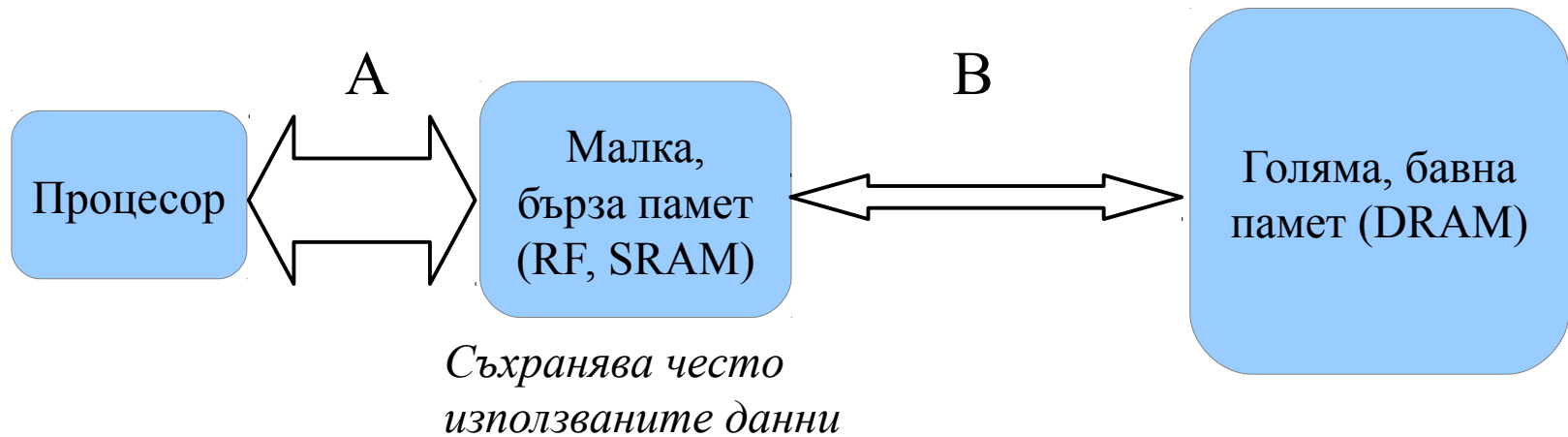
Кеш памети

Кеш паметите използват двата вида предсказуемост:

- ❖ Използват временната локалност като запомнят скоро достъпваните адреси
- ❖ Използват пространствена локалност като извличат блокове от данни около скоро достъпваните адреси

Йерархия от памет

- ❖ Размер: Регистър $\ll$ SRAM $\ll$ DRAM
- ❖ Латентност: Регистър $\ll$ SRAM $\ll$ DRAM
- ❖ Пропускателна способност: на чипа $\gg$ извън чипа

При достъп до данни

- ❖ Попадение (hit) (данните са в бързата памет)
- ❖ Пропуск (miss) (данните не са в бързата памет)

Бързата памет е ефективна само когато проп. способност $B \ll A$

Управление на йерархията от памет

Малка бърза памет, например регистри

- ❖ Адресът се съдържа в инструкцията
- ❖ Реализирана като съвкупност от регистри (registry file)

Хардуерът може да прави неща „зад гърба“ на софтуера, например управление на стека или преименуване на регистри

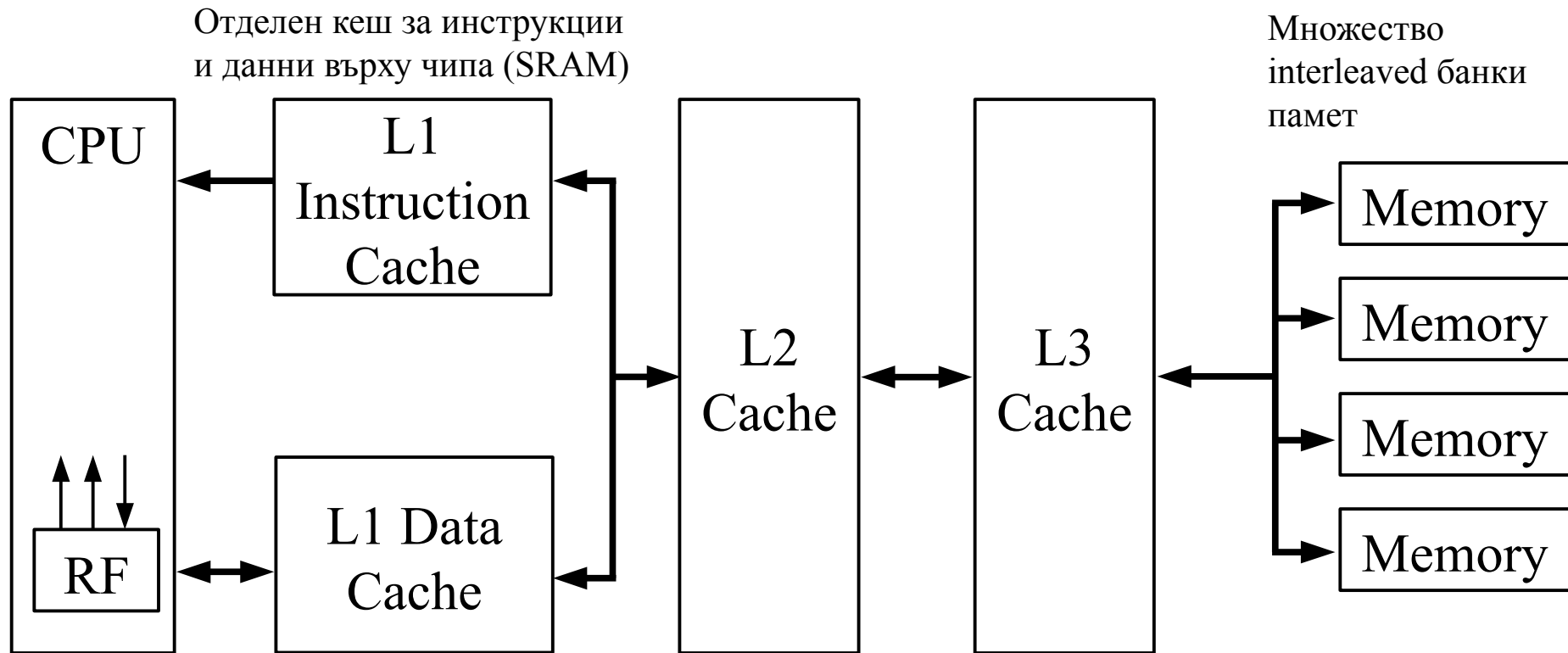
Голяма бавна памет

- ❖ Адресът се изчислява от стойностите в регистър
- ❖ Реализирана като йерархия от кешове

Хардуерът решава какво да съхрани в по-бързата памет. Софтуерът може да „подказва“, например не кеширай или извлечи предварително

Типична йерархия от памети (2012)

Набор
многопортови
регистри

Голям кеш от второ и трето
ниво близо до чипа

Терминология при йерархията от памет

- ❖ **Попадение (hit)**

Данните са в някой блок на бързата памет

- ❖ **Процент попадения (hit rate)**

Съотношението на достъпа до бързата памет и общия брой достъпи

- ❖ **Време на попадение (hit time)**

Времето, което отнема да се извлече заявката в бързата памет. Състои се от време за достъп до бързата памет и времето за определяне дали е попадение или пропуск

- ❖ **Пропуск (miss)**

Данните трябва да се извлекат от по-бавната памет

- ❖ **Процент пропуски (miss rate)**

Процент пропуски = 1 - процентът попадения

- ❖ **Наказание при пропуск (miss penalty)**

Времето, за което се замества блок в бързата памет с намерения блок и се доставя до процесора

- ❖ **Времето на попадение << Наказанието при пропуск**

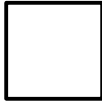
Проблеми при йерархията от памет

- ❖ Идентификация на блок
  - ❖ Как се намира блокът, ако е в по-близката (по-бърза) памет?
Tag/Block
- ❖ Слагане на блок
  - ❖ Къде може да се сложи блок в по-близката (по-бързата) памет?
Пълна асоциативност, Множествена асоциативност, Директно съпоставяне
- ❖ Заместване на блок
  - ❖ Кой блок трябва да се замени при пропуск?
Произволен, LRU
- ❖ Стратегия за запис
  - ❖ Какво става при запис
Write back, Write through (с Write buffer)

Кеш, използващ директно съпоставяне

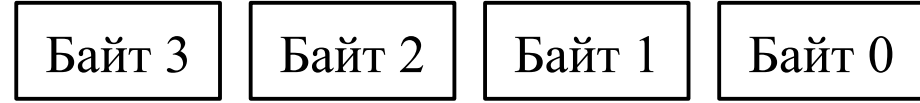
Бит за валидност

Кеш таг

Кеширани данни

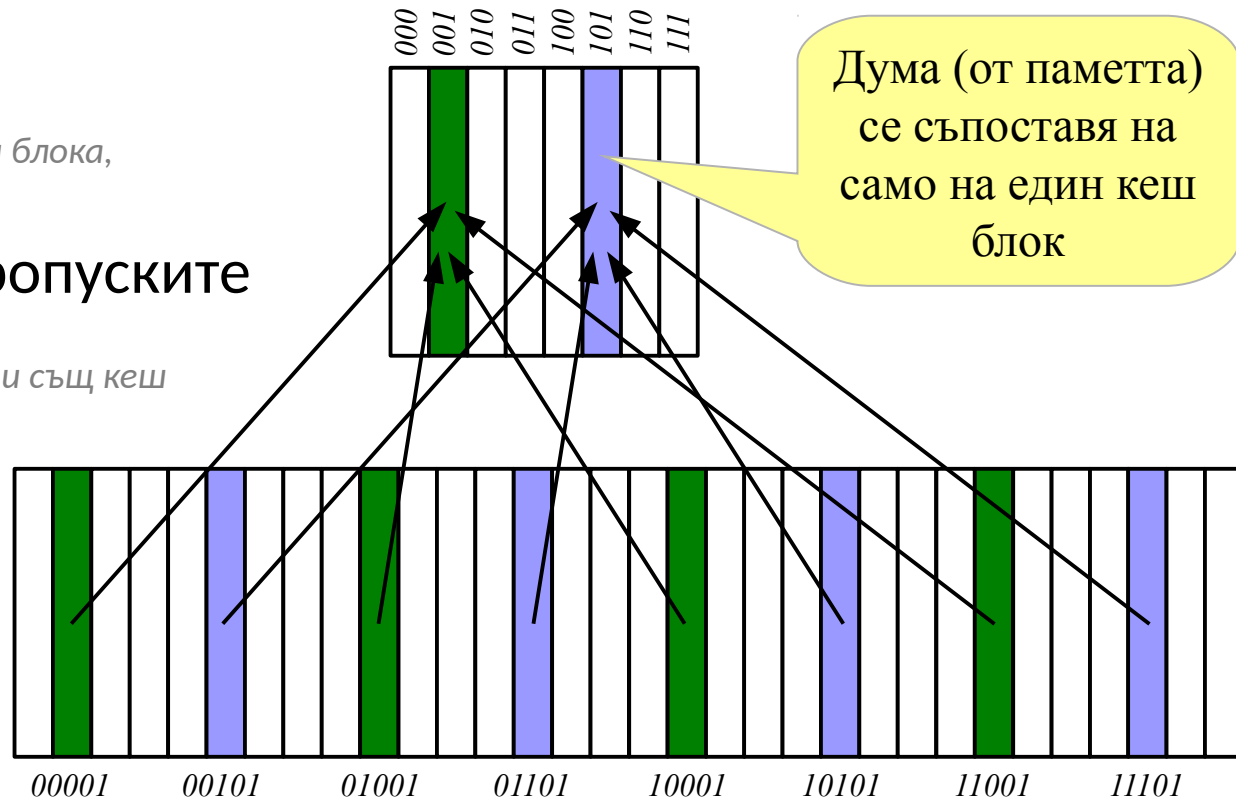

❖ Ефект Пинг Понг

Най-лошият случай е да се заменя блока, последван от пропуск

❖ За да се намалят пропуските

*Увеличаваме размера на кеша
Множество стойности за един и същ кеш индекс*

Адресът в кеша = (Адресът на блока) modulo (Броят кеш блокове)

Достъп до кеша

Размерът на кеша зависи от

- ❖ Броя кеш блокове
- ❖ Броя битове в адреса
- ❖ Размера на думата

Например

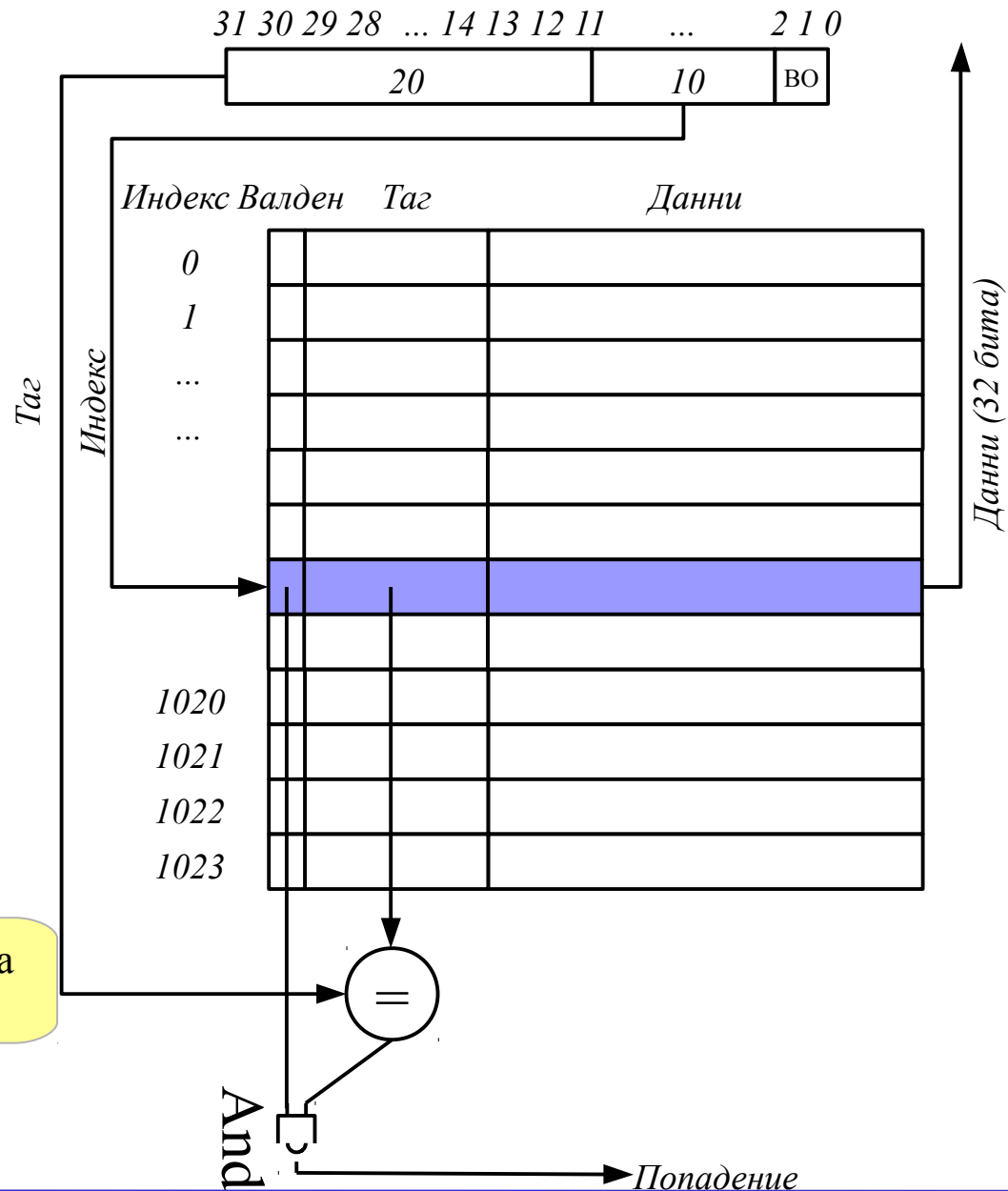
- ❖ При n-битов адрес, 4-байтова дума и 1024 кеш блока
- ❖ Размерът на кеша = $1024[(n-10-2) + 1 + 32]$ бита

Брой кеш блокове

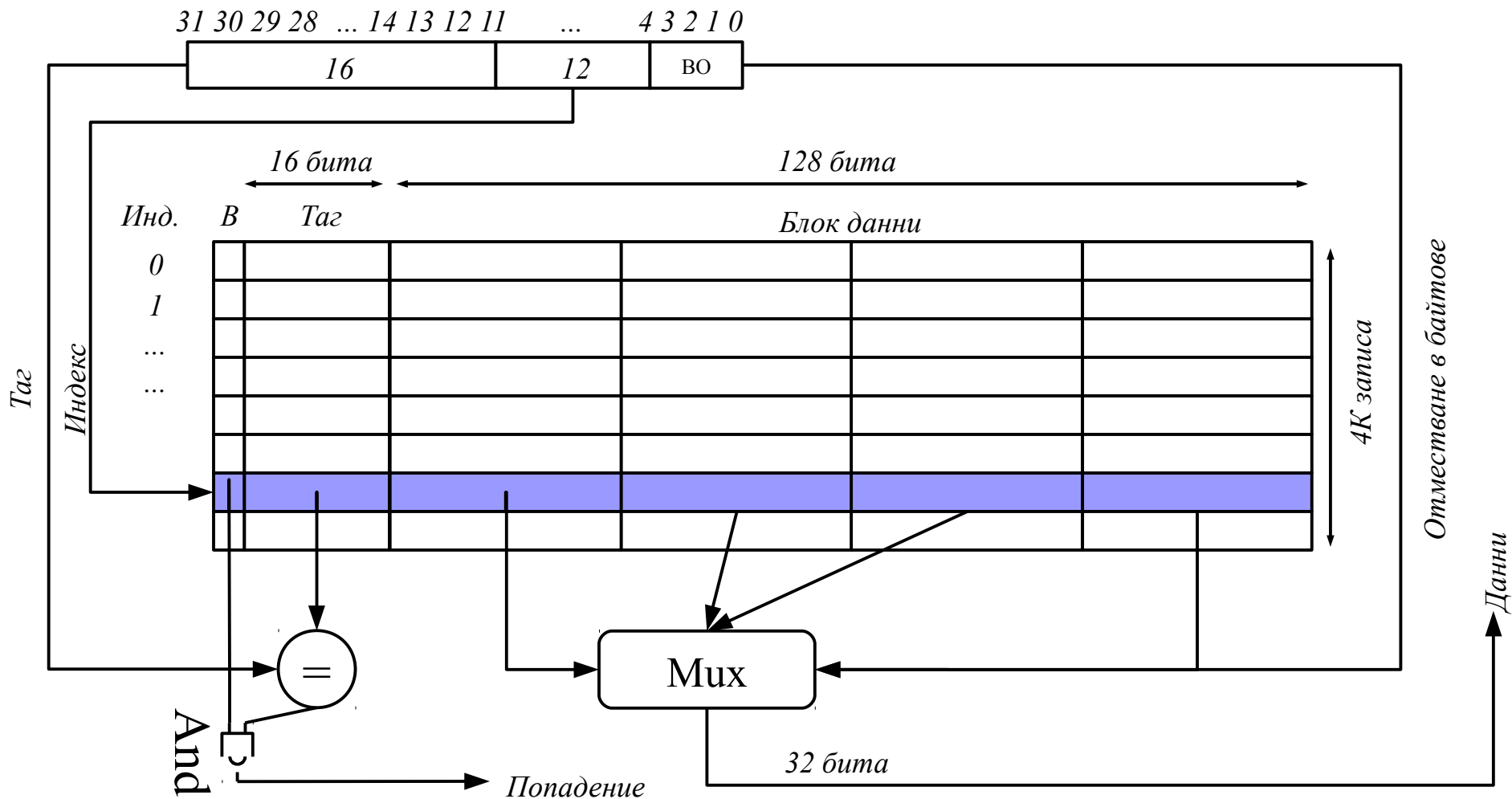
Таг

Размер на думата

Валидност

Достъп до кеша

- ❖ Възползва се от пространствената локалност
- ❖ Адресът в кеша = (Адресът на блока) modulo (Броят кеш блокове)
- ❖ Адресът на блока = (Адресът на байта) / (Байтове на блок)

Определяне на размера на блоковете

По-големи блокове данни се възползват по-добре от пространствената локалност, НО:

- ❖ По-големи блокове означава по-голямо наказание при пропуск

Повече време за запълване на блок

- ❖ Ако размерът на блока е прекалено голям в сравнение с размера на кеша, то процентът пропуски се повишава

Прекалено малко кеш блокове (блокове от данни в кеша)

Средното време за достъп =

Времето за попадение * (1 - Процентът пропуски) +

Наказанието за пропуск * Процентът пропуски

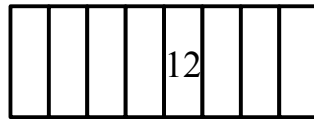
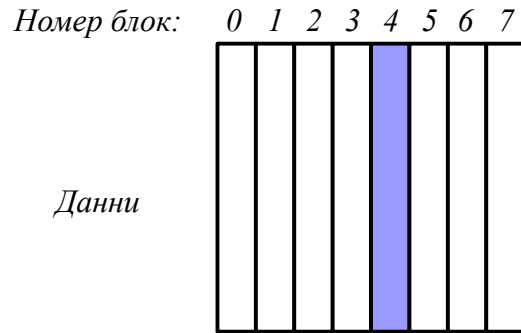

Местоположение на блоковете

Хардуерна сложност

Оползотворяване на кеша

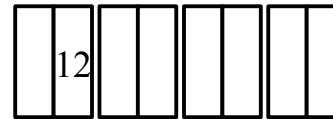
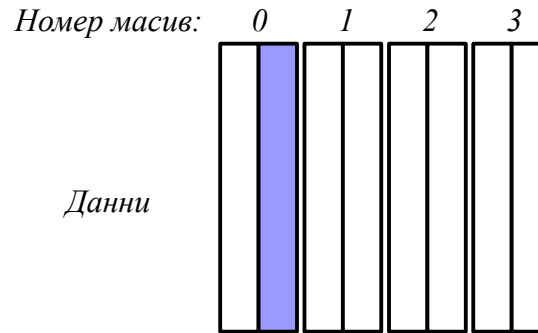
Кеш с директно съпоставяне

Блок 12 може да бъде поставен:

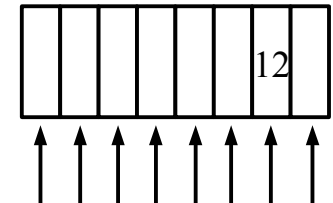
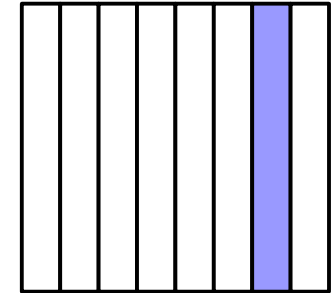
$$12 \bmod 8 = 4$$

Кеш с множествена асоциативност

$$12 \bmod 4 = 0$$

Кеш с пълна асоциативност

- ❖ Номерът на масив = (Номерът на блок) modulo (Броя на масиви в кеша)
- ❖ Повишената гъвкавост на поставянето на блокове намалява вероятността от пропуски

Управление на пропуските

- ❖ Пропуски при четене винаги извлича блокове от паметта – Политика на заместване
- ❖ При запис трябва внимателна поддръжка на консистентността на кеша и оперативната памет(ОП) – Политики на запис

Видове пропуски

- ❖ **Студен пропуск**

При първи достъп до данните

- ❖ Предварително извличане може да намали забавянето

- ❖ **Пропуск породен от капацитета**

*Предходният запис е бил премахнат, защото прекалено много други данни са били достъпвани.
Множеството работни данни е прекалено голямо*

- ❖ Реорганизиране на алгоритъма да преизползва данните преди да се премахнат от кеша
- ❖ В противен случай предварително извличане

- ❖ **Пропуск при конфликти**

Много данни се съпостават на едно и също място в кеша, което довежда до премахване дори и когато кеша не е пълен

- ❖ Реорганизиране на данните и/или изместване на масивите

Видове пропуски

- ❖ Пропуск True Sharing

Нишка в друг процесор е използвала данните и те са преместени в друг кеш

- ❖ Минимизиране на споделянето/заклучването

- ❖ Пропуск False Sharing

Другия процесор е използвал други данни в същия запис в кеша и записът е бил преместен

- ❖ Изместване (падинг) на данните и осигуряване на заключени структури да не попадат в кеша

Политики на заместване на ел. от кеша

При асоциативен кеш, кой блок памет трябва да се замени когато множеството се напълни?

- ❖ Произволен
- ❖ Най-рядко използваният (Least Recently Used)
  - ❖ Състоянието трябва да бъде обновявано при всеки достъп
  - ❖ Реализацията има смисъл при кешове с малки множества на асоциативност (2, 4 мн.)
  - ❖ Псевдо LRU (като двоично дърво или чрез битове) (4, 8 мн.)
- ❖ First In First Out aka Round-Robin (високо асоц. Кешове)
- ❖ Not Least Recently Used (NLRU)
  - ❖ FIFO с изключение за най-често използвания блок

Политики на заместване на ел. от кеша

- ❖ Тривиално при директното съпоставяне

Асоциативност Размер	2 асоциативен		4 асоциативен		8 асоциативен	
	LRU	Произв.	LRU	Произв.	LRU	Произв.
16 KB	5.2%	5.7%	4.7%	5.3%	4.4%	5.0%
64 KB	1.9%	2.0%	1.5%	1.7%	1.4%	1.5%
256 KB	1.15%	1.17%	1.13%	1.13%	1.12%	1.12%

Емпиричните резултати показват, че с увеличаване на размера на кеша се намалява значението на политиката на заместване

Политики за запис

- ❖ При попадение
  - ❖ Write through: запис в кеша и ОП
По-голям трафик, но по-лесна синхронизация и кохерентност на кеша с паметта
  - ❖ Write back: запис само в кеша
Записва се в паметта само когато блока се извади от кеша. Поддържа се „мръсен“ (dirty) бит, чрез който се намалява трафика
- ❖ При пропуск
  - ❖ No write allocate: запис само в ОП
  - ❖ Write allocate (ака извличане при запис)
- ❖ Хибридни
  - ❖ Write through and no write allocate
  - ❖ Write back with write allocate

Прост кеш. Начални условия.

- ❖ 32Кб, директно съпоставяне, 64 байтови линии (512 записа)
- ❖ Достъп до кеша – един цикъл
- ❖ Достъп до паметта – 100 цикъла
- ❖ Думата е 1 байт

Начини на достъп. Примери

```
#define S ((1<<20)*sizeof(int))
int A[S];

for(i=0; i<S; i++)
    Read A[i];
```

Достъп до данните:

- ❖ Четене на нов запис
- ❖ Четене на останалата част от записа
- ❖ Преместване на следващия запис

`sizeof(int) = 4`

16 елемента на запис(линия)

15 от всеки 16 са попадения

Общо време за достъп:

$15 * S / 16 + 100 * S / 16$

Какъв вид локалност?

Пространствена

Какви видове пропуски?

Студени

Начини на достъп. Примери

```
#define S ((1<<20)*sizeof(int))
int A[S];

for(i=0; i<S; i++)
    Read A[0];
```

Достъп до данните:

❖ Четене A[0] всеки път

sizeof(int) = 4

S броя четене

Всички достъпи (без първия) са попадения

Общо време за достъп:

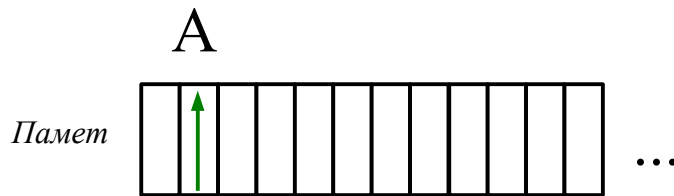
100 + S-1

Какъв вид локалност?

Временна

Какви видове пропуски?

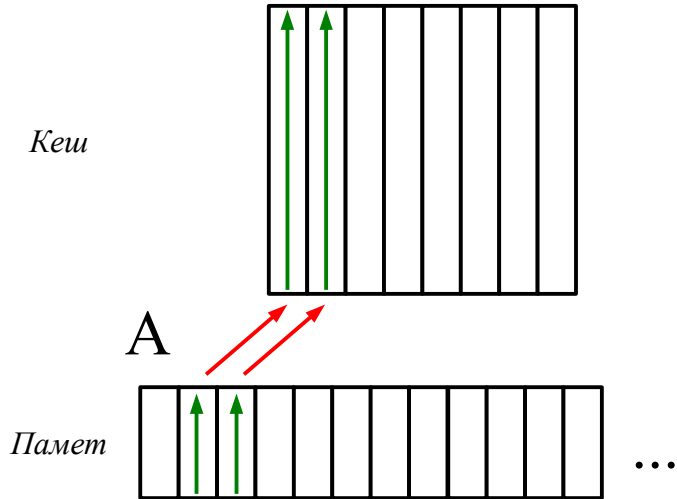
Студени

Начини на достъп. Примери

```
#define S ((1<<20)*sizeof(int))
int A[S];

for(i=0; i<S; i++)
    Read A[i % (1<<N)];
```


Достъп до данните:

- ❖ Четене на началния сегмент на A много пъти

S броя четене

$4 \leq N \leq 13$

Един пропуск за всеки достъпен запис.
Останалите са попадения.

Достъпени записи:

2^{N-4}

Общо време за достъп:

$2^{N-4} * 100 + S - 2^{N-4}$

Какъв вид локалност?

Временна, пространствена

Какви видове пропуски?

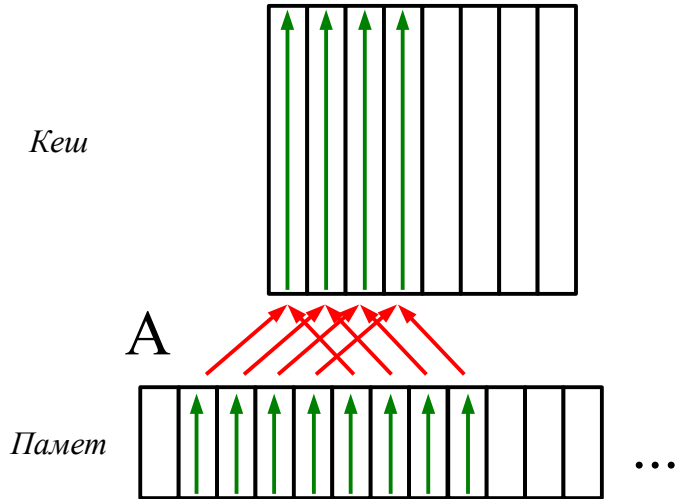
Студени

Начини на достъп. Примери

```
#define S ((1<<20)*sizeof(int))
int A[S];

for(i=0; i<S; i++)
    Read A[i % (1<<N)];
```


Достъп до данните:

- ❖ Четене на началния сегмент на A
МНОГО ПЪТИ

S броя четене

$N \geq 14$

Един пропуск за всеки достъпен запис.
Останалите са попадения.

Общо време за достъп:

$15 * S / 16 + 100 * S / 16$

Какъв вид локалност?

Пространствена

Какви видове пропуски?

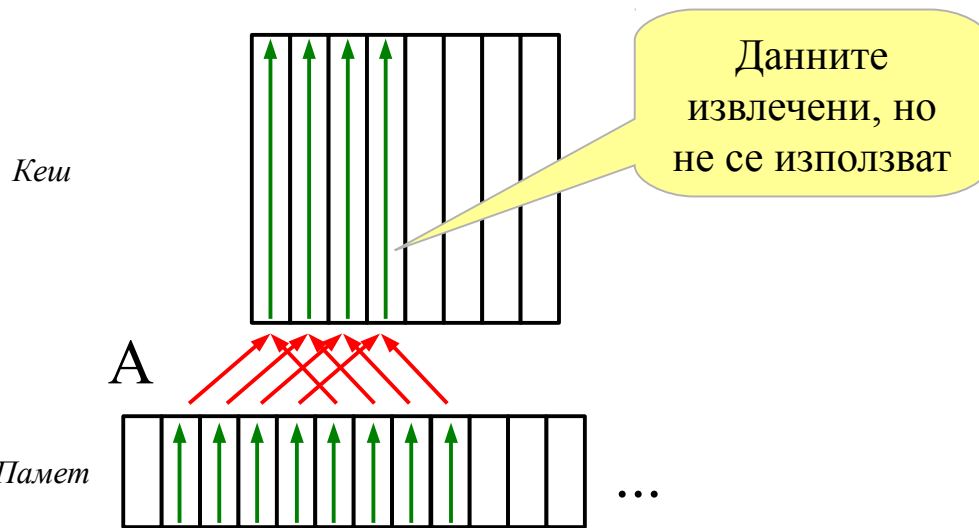
Студени, в капацитета

Начини на достъп. Примери

```
#define S ((1<<20)*sizeof(int))
int A[S];

for(i=0; i<S; i++)
    Read A[(i*16) % (1<<N)];
```


Достъп до данните:

- ❖ Четене на всеки 16-ти елемент от началния сегмент на A много пъти

S броя четене

$N \geq 14$

Първи достъп до запис – пропуск.

Общо време за достъп:

$100 * S$

Какъв вид локалност?

Никаква

Какви видове пропуски?

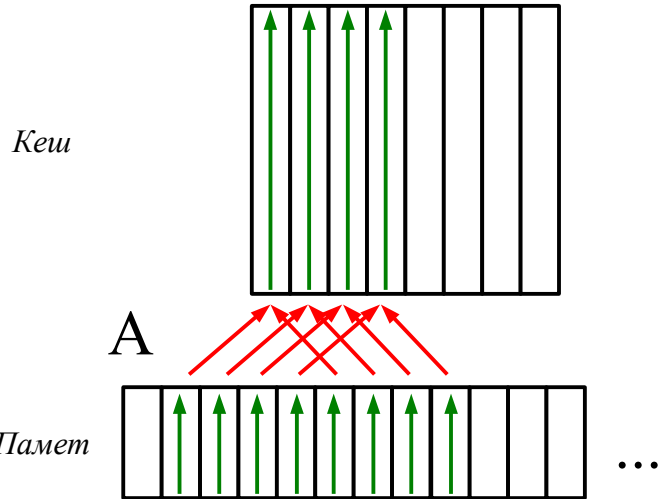
Студени, в капацитета

Начини на достъп. Примери

```
#define S ((1<<20)*sizeof(int))
int A[S];

for(i=0; i<S; i++)
    Read A[random() %S];
```


Достъп до данните:

- ❖ Четене на произволни елементи от А

S броя четене

Вероятност за попадение в кеша = $8\text{Кб}/1\text{Гб} = 1/256$

Общо време за достъп:

$$S * 255/256 * 100 + S * 1/256$$

Какъв вид локалност?

Почти никаква

Какви видове пропуски?

Студени, в капацитета, конфликти

Множествено асоц. кеш. Начални условия.

- ❖ 32Кб, двуасоциативен, 64 байтови линии 256 множества
- ❖ Много линии на множество, наричани пътища (way)
- ❖ Всяка дума от паметта се съпоставя на специфичен масив
- ❖ Думата е 1 байт

Начини на достъп. Примери

```
#define S ((1<<19)*sizeof(int))
int A[S];
int B[S];

for(i=0; i<S; i++)
    Read A[i], B[i];
```

Достъп до данните:

- ❖ Четене на елементи от A и B последователно

S броя четене

A и B се презастъпват в един и същи път, но има достатъчно линии

Общо време за достъп:

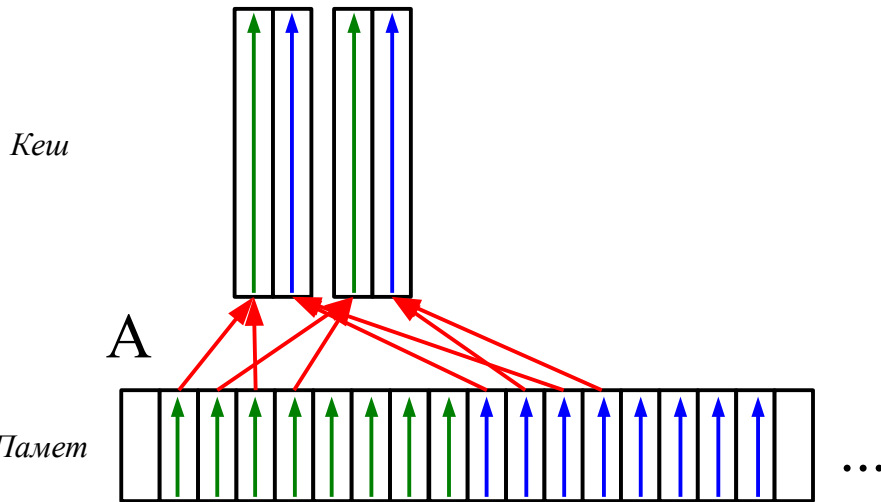
$$2 * (15/16 * S + 1/6 * S * 100)$$

Какъв вид локалност?

Пространствена локалност

Какви видове пропуски?

Студени

Начини на достъп. Примери

```
#define S ((1<<19)*sizeof(int))
int A[S];
int B[S];
int C[S];

for(i=0; i<S; i++)
    Read A[i], B[i], C[i];
```

Достъп до данните:

- ❖ Четене на елементи от A и B последователно

S броя четене

A и B се презастъпват в един и същи път, но няма достатъчно линии

Общо време за достъп (с LRU):

$3 * S * 100$

Какъв вид локалност?

Пространствена локалност

Какви видове пропуски?

Студени, конфликти

